

PANDEMİ DÖNEMİNDE ÖĞRETMENLERİN UZAKTAN EĞİTİMDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

¹Ali Osman GÜLLÜ, ²Ayşe ÜNAL DOĞAN, ³İbrahim KAYMAK, ⁴Uğur ERPOLAT

¹Şehit Koray Akoğuz İlkokulu, aliosmangullu@hotmail.com, Isparta, Türkiye

²Yedişehitler İlkokulu, ayse32dogan@gmail.com, Isparta, Türkiye

³Alaybeyoğlu İlkokulu, ibrkaymak@hotmail.com, Isparta, Türkiye

⁴Gürkan İmam-Hatip Ortaokulu, ugurerpolat@gmail.com, Isparta, Türkiye

ÖZET

Bu çalışmanın amacı ülkemizde Covid-19 salgın döneminde öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmaktır. Dünya genelinde yaşanan salgın dolayısıyla okullarda yüz yüze eğitime ara verilmiş, uzaktan eğitime geçilmiştir. Uzaktan eğitim süreci fazlasıyla önemli bir faktör olduğundan bu çalışmanın yapılmasının faydalı olacağı düşünülmüştür. Bu araştırma için nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma (mixed) yöntem deseni kullanılmıştır. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen 9 soruluk anket ve 6 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu çalışmaya anket yolu ile katılan Isparta ilinde görev yapmakta olan 201 öğretmenden; 28 okul öncesi, 87 sınıf öğretmeni, 86 branş öğretmeni olduğu görülmektedir. Ayrıca 14 öğretmen ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Anket ve görüşme soruları öğretmenlerden dönüt alınarak oluşturulmuştur. Toplanan verileri değerlendirildiğinde salgın döneminde öğretmenlerin derslerini yoğun olarak EBA üzerinden gerçekleştirdikleri, bu platformda sorun olması durumunda diğer iletişim araçlarını kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin yaşadığı en önemli sorunların başında internet bağlantılarında yaşadıkları sıkıntılar ile teknolojik donanım eksiklikleri gelmektedir. Süreç içerisinde öğretmenlerin en çok endişe duydukları sorunlar ise öğrencilerde motivasyon kaybı, öğrenme kazanım kayıpları ve internet erişim sorunları olarak sıralanmıştır. Salgın sürecinde uzaktan eğitim araçlarını kullanırken öğretmenlerin farklı yöntem ve teknikler kullandıkları anlaşılmaktadır. Yaşanan sorunlara çözüm önerileri olarak en başta internet erişim ve donanım sorunlarının giderilmesi ifade edilmiştir. Uzaktan eğitim sürecinin müfredatının sürece göre uyarlanması, hedef ve kazanımların sürece uygun hale getirilmesi önerilebilir. Bu çalışma öğretmenlerin etkinliğinin ve verimliliğinin artmasına yardımcı olabilir. Yapılacak olan uzaktan eğitim çalışmalarının kalitesinin yükseltilmesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Pandemi, Uzaktan eğitim, EBA.

ABSTRACT

The purpose of this study is to identify the problems faced by teachers during the distance education process in our country during the Covid-19 epidemic and to offer solutions to these problems. As a result of the worldwide epidemic, face-to-face education was suspended in schools and distance education was started. Since the distance education process is an extremely important factor, it is thought that this study will be beneficial. For this research, mixed method design in which qualitative and quantitative research methods are used together was used. Research data were collected using a 9-question questionnaire and 6-question semi-structured interview form developed by the researchers. The study group of this research is from 201 teachers working in Isparta province who participated in the study through a questionnaire; It is seen that there are 28 preschool teachers, 87 classroom teachers, 86 branch teachers. In addition, face-to-face interviews were held with 14 teachers. The questionnaire and interview questions were created by receiving feedback from teachers. When the collected data were evaluated, it was concluded that during the epidemic period, teachers used their lessons intensively on EBA and used other communication tools in case of problems in this platform. The most important problems faced by teachers are the problems they experience in internet connections and the lack of technological equipment. The problems that teachers worry the most during the process are listed as students' loss of motivation, learning gains and internet access problems. It is understood that teachers use different methods and techniques while using distance education tools during the epidemic process. Internet access and hardware problems were mentioned as solution suggestions for the encountered problems. It may be suggested to adapt the curriculum of the distance education process according to the process, and to make the goals and achievements suitable for the process. This work can help

increase the efficiency and productivity of teachers. It is important in terms of increasing the quality of distance education studies to be done.

Keywords: Teacher, Pandemic, Distance education, EBA.

1. GİRİŞ

Salgınlar tarih süresince birçok toplumu tesiri altına almış ve salgınlar nedeniyle milyonlarca ölüm tarih süresince yaşanmıştır (Artvinli, 2020). Salgınlar toplumların kültürel yapısını, ekonomini hayatını, eğitim sürecini uzun süre tesiri altında bırakmıştır (Kılıç, 2020). Salgın sebebi ile görülen etki değişimlerin gerçekleşmesi kaçınılmaz hale getirmiştir.

Covid-19 salgınının 2019'un Aralık ayında Asya'da meydana çıkmış ve 2020'nin Mart ayı itibarıyla dört ay gibi az bir zamanda bütün dünyayı tesiri altına alan tek pandemiye dönüşmüştür (WHO, 2020a; 2020b).

Türkiye'de ilk pozitif vakanın çıktığı 11 Mart 2020 tarihinden itibaren bütün eğitim kuruluşlarında eğitime belli bir süre ile ara verilmiş ayrıca dijital eğitime başlanması için bütün eğitim kuruluşları kısa sürede alt yapılarını hazır etme zorunluluğu hissetmiştir. Dijital eğitimin ehemmiyeti bu süreçte birçok önem kazanmış ayrıca diğer ülkelerin dijital eğitime daha fazla yatırım gerçekleştirmesi gerektiği anlaşılmıştır (Nalbantoğlu, 2021).

Covid-19 salgınında tedbirler anlamında insandan insana temasın oluşabileceği mekânlar kapatılmış, okullar ile üniversiteler de bu tedbirler kapsamına alınmıştır (Bozkurt vd., 2020; Bozkurt ve Sharma, 2020; Doghonadze vd., 2020; Gupta & Goplani, 2020). Öğrenim kurumlarının kapatılması ile yüz yüze öğrenime ara verilmesiyle evrende bütün öğrenim seviyelerinden öğrenci nüfusunun hemen hemen yarısına denk gelen 1.5 milyar öğrencinin öğrenimi kesintiye uğramıştır (UNICEF, 2020).

Eğitimin sekteye uğramasından etkilenen öğrenci sayısı Türkiye'de ise hemen hemen 18 milyon öğrenciyi bulmuştur (Sözen, 2020). Öğrenimin esas bir insan ayrıcalığı olduğu prensibi doğrultusunda salgın sebebiyle sekteye uğrayan eğitimi karşılamak adına birçok eğitim kurumu tarafından hızlı refleks sergileyerek acil uzaktan öğrenim (emergency remote education: ERE) uygulamaları bütün dünyada işleme alınmış ve çalışmalar başlamıştır.

Türkiye'nin yeni oluşan duruma inanılmaz vaziyete hem süratli uyum sağlaması, hem de her seviyedeki okulların tatil olması büyük can kayıplarına engel olma bakımından önemlidir. Salgının çoğaldığı zamanda, 16 Mart 2020 tarihinden itibaren hem MEB'e hem de YÖK'e bağlı öğrenim kurumları ara verilip tatil edilmiş ayrıca uzaktan eğitim sürecine girilmiştir.

Salgın ile birlikte uzaktan eğitime geçiş süresinde birçok öğretmen, ders materyallerini çevrimiçi ortama aktarmak durumunda kalmıştır. Bu geçiş oldukça hızlı gerçekleştiğinden öğretmenlerin hazır bulunuşları ile ilgili herhangi bir ön çalışma yapılamamıştır. Öğretmenlerden oluşan yeni duruma acilen adapte olmaları, öğretim yöntem ve tekniklerini uzaktan eğitime uygun şekilde hazırlamaları beklenmiştir. Ayrıca Türkiye'de öğrencilerin sadece %63'ünün evinde internet bağlantısı, %66'sının bilgisayar veya tableti bulunduğu; %64'ü acil uzaktan eğitimlerini bilgisayar veya tabletlerinden; %32'si akıllı telefonlarından sürdürdüklerini; %23'ü ise uzaktan eğitimlerini sürdüremediklerini söylemeleri (Karadağ ve Yücel, 2020) salgın döneminde erişim imkânlarının da çok önemli bir sorun olduğunu bize göstermektedir.

Literatür incelendiğinde Türkiye'de uzaktan eğitim ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Çelen, vd. (2011) yaptığı "Yükseköğretimde Çevrimiçi Öğrenme: Sistemde Yaşanan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri" isimli çalışmada uzaktan eğitimde yaşanan sorunların yükseköğretim boyutuna değinilmiştir. İnönü Üniversitesinde Kılıç'ın (2015) yaptığı "Uzaktan eğitim uygulamalarının etkililiği üzerine bir araştırma" konulu doktora tezinde uzaktan eğitim

çalışmalarının etkililiği üzerinde durulmuştur. Ülkü'nün (2018) Yüksek Lisans Tezinde ise “ İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları” incelenmiş ve ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının orta seviyede ve daha çok olumsuz yönde olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Altıntaş'ın (2021) “Sınıf öğretmenlerinin covid-19 salgını sürecinde çevrim içi ders-uzaktan eğitim deneyimlerinin incelenmesi ” çalışmasında sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Bu çalışma Covid-19 salgın döneminde ülkemizde ve dünyada en çok kullanılan eğitim yöntemi haline gelen uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadığı sorunları belirleyerek, bu sorunlara çözüm yolları üretmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlerin uzaktan eğitim için kullandıkları araçlar, uzaktan eğitimde zorlandıkları teknolojik sorunları, uzaktan eğitimde öğrencilerin uyumu ile görüşleri, uzaktan eğitimde öğrencilerin isteklilik durumları, uzaktan eğitimle ilgili endişeleri, uzaktan eğitimde kullandıkları yöntemler, salgın döneminde uzaktan eğitim ile ilgili yeterlilik algıları, uzaktan eğitimi salgın sonrası devam ettirme isteklilik durumları ve uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlara sundukları çözüm önerileri incelenmiştir.

1.1.Yöntem

Salgın döneminde öğretmenlerin uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın yöntemini karma (mixed) desen olarak kurgulanmıştır. Karma desene dayalı bilimsel araştırma metodu; nitel ve nicel desenlerin kullandığı araştırma tekniklerinin beraber kullanılmasına dayanan, bu kullanım ile her iki türün birbirlerinin açığını kapatmasına fırsat veren bir uygulama yoludur. Creswell'e (2008) göre karma yöntem araştırmalarının temel varsayımı, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte veya harmanlanarak kullanılmasının araştırma problem ve sorularının bu yöntemlerin ayrı kullanılmasından daha iyi anlaşılmasını sağladığıdır.

Karma desen türlerinden olan çeşitleme veya birleşik yöntem araştırmanın gidiş yolu olarak belirlenmiştir. Bu yöntemde ulaşılan bulguları çeşitlendirmek, bütünleştirmek, kıyaslama yapmak ve bunların sonucunda yordamlar da bulunmak hedeflenir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.325). Karma desen araştırmaların geçerliliğini ve güvenilirliğini pozitif yönde etkiler. Bununla beraber istatistiksel veriler temeline dayanan nicel desen ve betimsel tasvirlerle dayanan nitel desen bir arada olduğundan araştırmaya esas problemin anlaşılması, tanımlanması ve çözülmesi kolaylaşır.

1.2.Evren Ve Örneklem

Araştırmanın hedef evreni Isparta ilinde görev yapan ve uzaktan eğitim faaliyetlerine katılan öğretmenler oluşmaktadır. Bu çalışmada basit seçkisiz örneklem yolu ile belirlenmiş, Isparta il merkezinde görev yapan 215 öğretmen araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur. İlgili evrenin tümünün seçilimine şans tanıyan bu örneklem alma yolunda örnekleme seçilme olasılığı eşit şansa dayalıdır. 201 öğretmen ile araştırmanın nicel boyutu gerçekleştirilmiş olup seçkisiz olmayan örneklem yolu ile uygun örnekleme dayalı olarak 14 öğretmen ile araştırmanın nitel boyutu gerçekleştirilmiştir. Uygun örnekleme yönteminin seçilme nedeni ise araştırmacının yakın çevresinde bulunan, imkân ve zaman olarak kolay ulaşılabileceği örneklem grubundan verileri toplamak maksatlıdır.

1.3.Veriler Toplama Aracı

Bu araştırmaya ilişkin veriler nicel ve nitel desene dayalı ve bu tipte araştırmaların karakterlerine uygun araçlarla toplanmalıdır. Araştırmanın birinci bölümünü oluşturan nicel desene dayalı veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçek formu ile toplanmıştır. Isparta il merkezinde çeşitli kademelerde görev yapan ve uzaktan eğitim sürecinde aktif katılım

sağlayan 201 öğretmen araştırmanın nicel bölümünün örneklemini oluşturmuştur. Konunun derinlemesine analizine olanak tanıdığı için nitel desende tamamlanan bölümde ise araştırmacı tarafından konun ruhuna uygun olarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları 14 kişilik örneklem üzerinde kullanılmış, ulaşılan veriler bulgulara dönüştürülmüştür.

1.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Kategorik değişkenler arasındaki ilişki ise Ki kare testi ile incelenmiştir. Araştırmada istatistiksel anlamlılık değeri olarak 0,05 kullanılmıştır.

2. BULGULAR

2.1. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Kategorik değişkenler arasındaki ilişki ise Ki kare testi ile incelenmiştir. Araştırmada istatistiksel anlamlılık değeri olarak 0,05 kullanılmıştır.

2.2. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

	Özellikler	n	%
Cinsiyet	Kadın	122	60,7
	Erkek	79	39,3
Yaş	20-30 yaş	13	6,6
	31-40 yaş	104	51,7
	41-50 yaş	59	29,3
	51 + yaş	25	12,4
Hizmet süresi	1-10 yıl	44	21,9
	11-20 yıl	85	42,3
	21-30 yıl	54	26,9
	31 + yıl	18	8,9
Branş	Beden Eğitimi	8	4,0
	Bilişim Teknolojileri	1	0,5

	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	7	3,5
	Fen Bilimleri	5	2,5
	İngilizce	28	13,9
	Matematik	16	8,0
	Müzik	1	0,5
	Okul Öncesi	28	13,9
	Rehberlik	1	0,5
	Sınıf	87	43,3
	Sosyal Bilgiler	8	4,0
	Teknoloji ve Tasarım	4	2,0
	Türkçe	7	3,5
Çalıştığınız kurum	Anaokulu	8	4,0
	İlkokul	116	57,7
	Ortaokul	77	38,3

Araştırmaya katılan bireylerin %39,3'ü erkek, %60,7'si kadındır. Öğretmenlerin %43,3'ü sınıf öğretmeni, %13,9'u İngilizce, %13,9'u okul öncesi öğretmenidir. Öğretmenlerin %57,7'si ilkokul, %38,3'ü ortaokul, %4'ü anaokulunda görev yapmaktadır.

2.3.Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Kullandıkları Araçlar

Katılımcıların uzaktan eğitim ile ilgili düşüncelerini gösteren bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların uzaktan eğitim için kullandıkları araçların dağılımı

	n	%
EBA canlı ders uygulaması	156	77,6
Online/Çevrimiçi toplantı, video konferans ve ders platformları	142	70,6
Uzaktan eğitim sürecinde gerçek zamanlı eğitim veriyorsanız (Canlı Ders gibi) bunun için hangi aracını kullanıyorsunuz?		
Kişisel bloglar	3	1,5
Youtube ve benzeri video paylaşım uygulamaları	29	14,4
WhatsApp	102	50,7
Telegram	6	3,0
Uzaktan eğitim uygulamaları kullanmıyorum	7	3,5

Uzaktan eğitim sürecinde gerçek zamanlı eğitim veren öğretmenlerin %77,6'sı EBA canlı ders uygulaması kullandığını, %70,6'sı online çevrimiçi toplantı video konferans ve ders platformlarını kullandığını, %50,7'si WhatsApp kullandığını belirtmiştir.

2.4.Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Zorlandıkları Teknolojik Sorunların Dağılımı
Araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin uzaktan eğitimde zorlandıkları teknolojik sorunlara ilişkin bilgiler Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların uzaktan eğitimde zorlandıkları teknolojik sorunların dağılımı

	n	%
Online/Çevrimiçi toplantı, video konferans ve ders platformları	38	18,9
EBA canlı ders uygulamasını uygulama ve kullanmada sorun yaşadım	61	30,3
İnternet hızında sorun yaşadım	102	50,7
İnternet bağlantılarının sık sık kesilmesinde sorun yaşadım	99	49,3
Teknolojiye ve uygulamalara aşina olmamam	10	5,0
Güvenilir internete erişim	14	7,0
Uzaktan eğitimle alakalı yazılım ve uygulamaları indirme ve çalıştırma	23	11,4
Teknolojik donanım eksikliği	49	24,4

Öğretmenlerin %49,3'ü internet bağlantılarını sık sık kesilmeden de sorun yaşadığını, %50,7'si internet hızında sorun yaşadığını, %30,3'ü EBA canlı ders uygulamasını kullanırken sorun yaşadığını, %24,4'ü teknolojik donanım eksikliği konusunda sorun yaşadığını ifade etmiştir.

2.5.Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin Uyumu İle Görüşlerinin Dağılımı
Katılımcıların uzaktan eğitimde öğrencilerin uyumu ile görüşlerini içeren bilgiler Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların uzaktan eğitimde öğrencilerin uyumu ile görüşlerinin dağılımı

	n	%
Öğrencilerim uzaktan eğitime az uyum sağladılar	20	10,0
Salgın dönemi boyunca uzaktan eğitim öğrencilerim uzaktan eğitime uyum sağladılar	64	31,8
açısından öğrencilerinizin uzaktan eğitime adapte olup olmadığı ile ilgili öğrencilerim uzaktan eğitime uyum sağlamada çok	32	15,9
aşağıdakilerden hangisini zorlanıyorlar		
Öğrencilerim uzaktan eğitime uyum sağlamada zorlanıyorlar	49	24,4

Öğrencilerim uzaktan eğitime uyum sağlamaya az 36 17,9
zorlanıyorlar

Salgın dönemi boyunca uzaktan eğitim açısından öğrencilerin uzaktan eğitime adapte olup olmadığı ile ilgili %31,8'i uzaktan eğitime uyum sağladığını belirtirken, %24,4'si uzaktan eğitime uyum sağlamada zorlandığını, %17,9'u az zorlandığını ifade etmiştir.

2.6.Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin İsteklilik Dağılımı

Araştırmaya katılan katılımcıların uzaktan eğitimde öğrencilerinin istekliliklerini gösteren bilgiler Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların uzaktan eğitimde öğrencilerinin isteklilik dağılımı

	n	%
Öğrencilerim uzaktan eğitime katılmada az istekliler	65	32,3
Öğrencilerim uzaktan eğitime katılmada çok az istekliler	30	14,9
Öğrencilerim uzaktan eğitime katılmada çok istekliler	13	6,5
Öğrencilerim uzaktan eğitime katılmada hiç istekli değiller	13	6,5
Öğrencilerim uzaktan eğitime katılmada istekliler	80	39,8

Salgın dönemi boyunca uzaktan eğitimde öğrencileriniz uzaktan eğitime katılmada ne kadar istekli olup olmadığı ile ilgili %39,8'i öğrencilerin uzaktan eğitime katılmada istekli olduğunu, %32,3'ü uzaktan eğitime katılmada az istekli olduğunu ifade etmiştir.

2.7.Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimle İlgili Endişelerinin Dağılımı

Araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin uzaktan eğitimle ilgili endişelerini gösteren bilgiler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların uzaktan eğitimle ilgili endişelerinin dağılımı

Öğrencide motivasyon kaybı yaşanması	109	54,2
Ders kazanımlarının öğrenciye yeterince verilememesi	123	61,2
Değerlendirme yapısındaki değişiklik	51	25,4
Öğrencilerle iletişim kuramama	82	40,8
Çevrim içi gizlilik ve kişisel verilerin korunması	53	26,4
Öğretim etkililiğinin doğru değerlendirilememesi	61	30,3
İnternet erişim problemleri	120	59,7
Kullanılan teknolojilerin yeterince bilinmemesi	59	29,4

Öğretmenlerin uzaktan eğitimle ilgili en büyük endişeleri sorulduğunda, %54,2's, öğrencilerin motivasyon kaybı yaşanması, %61,2'si ders kazanımlarının öğrenciye yeterince verilememesi, %59,7'si internet erişim problemleri yaşamaması konusunda endişe duyduğunu, %30,3'ü öğretim etkinliğinin doğru değerlendirememesi, %29,4'ü kullanılan teknolojilerinin yeterince bilinmemesi, %26,4'ü çevrim içi gizlilik ve kişisel verilerin korunması konusunda endişe duyduğunu ifade etmiştir.

2.8.Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Kullandıkları Yöntemlerin Dağılımı

Araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin uzaktan eğitimde kullandıkları yöntemlerle ilgili bilgiler Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Katılımcıların uzaktan eğitimde kullandıkları yöntemlerin dağılımı

	n	%
Sözel anlatım	169	84,1
Slayt	147	73,1
Uzaktan eğitim faaliyetinizi aşağıdakilerden hangilerini kullanarak gerçekleştirdiğiniz?		
Soru çözümü	125	62,2
Soru cevap	157	78,1
Diğer	20	10,0

Öğretmenlerin %84,1'i uzaktan eğitimi sözel anlatım, %73,1'i slayt, %62,2'si soru çözümü, %78,1'i soru cevap yöntemini kullanarak uzaktan eğitim faaliyetlerini gerçekleştirdiğini ifade etmiştir.

2.9.Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimi Salgın Sonrası Devam Ettirme İsteklilik Dağılımı

Araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin uzaktan eğitimi salgın sonrası devam ettirme isteği ile ilgili bilgiler Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların uzaktan eğitimi salgın sonrası devam ettirme isteklilik dağılımı

	n	%
Bazen	72	35,8
Karantina döneminde yapılan uzaktan eğitim süreci bittiğinde uzaktan eğitim uygulama ve yazılımlarını kullanmayı sürdürmeyi düşünüyor musunuz?		
Bu konuda fikrim yok	16	8,0
Evet düşünüyorum	64	31,8
Hayır düşünmüyorum	49	24,4

Karantina döneminde yapılan uzaktan eğitim süreci bittiğinde uzaktan eğitim uygulama ve yazılımlarını kullanmayı sürdürmeyi düşünen öğretmenlerin oranı %31,8'i, bazen düşünenlerin oranı ise %35,8 olarak hesaplanmıştır.

2.10. Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimin Salgın Sürecinde Yeterlilik Algısı Dağılımı

Araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin uzaktan eğitimin salgın sürecinde yeterlilik algısı ile ilgili bilgiler Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların uzaktan eğitimin salgın sürecinde yeterlilik algısı dağılımı

	n	%
Tamamen yeterli	7	3,5
Yeterli	58	28,9
Kararsızım	42	20,9
Kısmen yetersiz	70	34,8
Yetersiz	24	11,9

Salgın dönemi boyunca uzaktan eğitim yeterli olduğunu düşünenlerin oranı %28,9; kısmen yetersiz olduğunu düşünenlerin oranı ise %34,8 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın devamında konuya ilişkin örneklem grubunun düşüncelerinin derinlemesine ortaya çıkarılması için araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış, ulaşılan veriler betimsel analize tabi tutularak bulgulara dönüştürülmüş ve açıklanmıştır. Buna göre:

“Bu sorunlara karşı çözüm önerileriniz nelerdir?”, sorusuna verilen cevaplardan elde edilen verilere göre düzenlenen Tablo 10. aşağıda gösterilmiştir.

2.11. Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Karşılaştıkları Sorunlara Çözüm Önerileri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlara getirdikleri çözüm önerileri Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Karşılaştıkları Sorunlara Çözüm Önerileri

Sorunlar	Önerilen Çözüm	N
İnternet ve Donanım Eksikliği	EBA Güçlenmeli	1
	Teknik Alt Yapı Güçlenmeli	4
	Bilgisayar Verilmeli	2
İletişim-koordinasyon eksikliği	Veliler ve öğrencilerle iletişim artmalı	2
Bilgi eksikliği	Teknik destek	1
	Eğitim verilmeli	2
Katılım azlığı	Farklı etkinlikler	1
Odaklanma-Ciddiyetsizlik	Görüntü açma zorunluluğu	1
Sağlık Problemleri	Ders sayısı azaltılmalı	1
	Gözlük takma	1
Katılım Azlığı	İmkânı olana yaptırım	1

“Bu sorunlara karşı çözüm önerileriniz nelerdir?” görüşme sorusuna verilen yedi soruna on bir farklı çözüm önerilmiştir. Öğretmenlerin verdiği cevaplara göre 4 öğretmen ile haftada “*Teknik Alt Yapı Güçlenmeli*” en fazla yapılan öneridir. Sorumuza cevap veren öğretmen ifadeleri aşağıdadır.

Ö1: “*Veli ve öğrenci ile sık sık görüşme halinde olup rehberlik yapmak, görüntü açmanın zorunlu olması, diğerleri için yapılacak bir şey de yok*”

Ö2: “*Bilgisayar kullanımında eksikleri olan öğretmenlere uygulamalı anlatımlar yapılması faydalı olacaktır.*”

Ö3: “*Farklı tarzda etkinlikler oyunlar yapılabilir.*”

Ö4: “*Teknik alt yapının her öğrenciye sağlanması ve online ders sayısının ve süresinin azaltılması.*”

Ö5: “*Açılmama ihtimaline binaen dosya yedeklerini hazırlıyorum. Gözlük kullanmaya başladım.*”

Ö6: “*Yeterli ve kullanışlı internet desteği.*”

Ö7: “*Aileler ile daha çok iletişime geçerek geri dönütlerin daha sağlıklı yapılması.*”

Ö8: “*Teknolojik eksikliklerin bir an önce giderilmesi gerekir.*”

Ö9: “*İletişim artırma*”

Ö10: “*Akıllı telefonu olmayan velilerimle iletişim kurmakta zorlandım. Sosyal medya üzerinden gönderdiğim ulaşamadılar..*”

Ö11: “*Her öğrencinin internete bağlandığı cihazın kalitesinin artırılması. Hatta bilgisayar temini.*”

Ö12: “*İnternet hızını arttırmak, öğrenci bilgisini arttırmak. Bilgisayar tablet eksikliğini gidermek.*”

Ö13: “*EBA sisteminin güçlenmesi.*”

Ö14: “*İmkânı olduğu halde derse katılmayan öğrenciye yaptırım yapılmalı.*”

EBA ve Zoom vb. programların kullanımı hakkında hem öğretmenin ve diğer paydaşların (veli-öğrenci) bilgisinin artırılması, şu günlerde devletimizce dağıtılması planlanan tablet dağıtımı, EBA destek noktalarının açılması ve hizmet vermesi gerektiğinde WhatsApp’tan ders anlatımı erişim hızının artırılması için altyapı çalışmalarının geliştirilmesi gibi genel olarak teknik problemlere çözümün yanında imkânı olduğu halde derslere erişim sağlamayan ile ilgili yaptırım önerisi olan katılımcı çözüm önerileri yer almaktadır.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın ulaşılan bulgularından hareketle aşağıdaki bölümde sonuç, tartışma ve öneriler bölümü yer almıştır. Buna göre:

3.1.Sonuç ve Tartışma

Uzaktan Eğitim ile ilgili öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenler grup derslerini yoğun olarak EBA üzerinden gerçekleştirmekte, EBA kaynaklı sorunlar yaşadıklarında ise diğer araçları kullanmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında katılımcı grubun yarısı

WhatsApp vb. iletişim imkânı yaratan platformları aktif olarak öğrencilerle iletişim kurmada kullanılmaktadır. Bu durumların nedenleri irdelendiğinde uzaktan eğitim için dersin zamanını planlamak, ödev dağılımı yapmak, öğrencilerin geri dönütlerine ulaşma önemlidir. Bu maksatla katılımcı grubun WhatsApp gibi araçları kullanması doğal karşılanabilir. EBA platformu ise zaman zaman aksaklıklar yaratmaktadır. Böyle dönemlerde öğretmenler ders yüklerini yerine getirebilmek için diğer araçlara yönelmişlerdir.

Katılımcı grubun uzaktan eğitim sürecinde yaşadığı en önemli sorun internet bağlantılarında yaşadıkları problemler olarak görülmektedir. Bu durumun nedeni öğrencilerin ve öğretmenlerin kırsal alan, kent alanı dâhil geniş bir coğrafyaya yayılım göstermesi, internet erişiminin ve alt yapısının her noktaya yeterince ulaşamaması olabilir. Çünkü internet erişimi sağlayan firmalar alt yapı hizmetlerini götürürken potansiyel kullanıcı durumunu da dikkate almakta ve hizmet götürme işini buna göre planlamaktadır. Bu durum bazı öğrenci ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinden verimli yararlanmamasına neden oluyor olabilir. Ayrıca internet erişimi bir bütçe meselesidir. Ekonomik anlamda imkânları internet kullanımına elverişli olmayan aileler olabilir.

Katılımcı grubun düşüncelerine göre öğretmenler ve öğrencilerin önemli bir bölümü uzaktan eğitim sürecine uyum sağlamıştır. Ancak daha büyük bir bölümü ise uzaktan eğitime tam anlamı ile adapte olamamıştır. Bu durumun nedenleri yeni bir eğitim biçimi olmasından, donanım ve ağ hizmetlerinin yapısından kaynaklı olabilir.

Öğretmenlerin uzaktan eğitimle ilgili en büyük endişeleri sorulduğunda; öğrencilerin motivasyon kaybı yaşaması, ders kazanımlarının öğrenciye yeterince verilememesi ve internet erişim problemleri yaşanması olarak cevaplar gelmiştir. Bu durumun nedenleri irdelendiğinde uzaktan eğitimde öğrencileri güdülemek, dikkat çekmek zordur. Ayrıca ölçme değerlendirme hizmeti aksak yürümektedir. Öğrenci yüz yüze eğitimde olan bir iş gibi okula gelmemekte iken, uzaktan eğitimde oturduğu yerden ders yapmaktadır. Tüm bu durumların motivasyon kırıcı etmenler olduğu düşünülebilir. Ayrıca her dersin özel amaçları, erişmek istediği kazanımları mevcuttur. Müfredatlar haftalık belli bir saate, derse ve 40 dakikalık ders süresine göre hazırlanmışken uzaktan eğitimde ders saati ve süresi daha az yapılmakta ve tüm öğrenciler derslere katılamamaktadır. Bu durum kazanımların yerine getirilememesinde en önemli neden olabilir.

Katılımcı grup uzaktan eğitim derslerini; sözel anlatım, slayt, soru çözümü, soru cevap yöntemini kullanarak yürütmektedir. Dikkat çekici olan nokta derslerde uygulama, pekiştirme ve etkinlik temelli bir öğretimin yapılamıyor olmasıdır. Bu bahsettiğimiz noktalar eğitim faaliyetinin pekiştirici araçlarıdır. Kavram ve beceri öğretiminde muhakkak suretle uygulanması elzem tekniklerdir. Ancak ders biçiminin yapısı bunlara müsaade etmiyor olabilir. Bir diğer neden ise öğretmenlerin uzaktan eğitimde eğitici rehberden daha çok konuyu aktaran olması olabilir. Bu durum aktif öğrenme süreçleri ile çalışmakta öğrenciyi gereğinden fazla durağan kılmaktadır. Ancak aksi halde de öğretmenler sınıf kontrollerini kaybetmektedir.

Katılımcı grubun önemli bir kısmı süreç sonrası EBA ve benzer uzaktan eğitim platformları ile ders işleyeceklerini, uzaktan eğitimin yeterli olduğunu ve kendisini bu uygulamalarda yetkin gördüğünü belirtmiştir. Eğitim değişime uyum sağlanmasını zorunlu kılan bir faaliyet alanıdır. Sorunlar, aksamalar her an yaşanabilir. Önemli olan sistemin ve sistemde yer alan öğretmenin yeni duruma adaptasyonu ve dönüşüm hızıdır. Bu noktada eğitim bir otobüs dolusu insanın sürekli hareket halinde iken trafiği aksatmalarına rağmen yol almayı gerektiren bir metaforla özetlenebilir. O halde bu sistemin işleyicisi olan öğretmenlerin yetkinlikler ve yeterlilikleri dönüşüm değişim çizgisinde olumlu karşılanabilir.

Katılımcı grup uzaktan eğitim sürecinin geliştirilmesi için yapılması en elzem işin alt yapı hizmetlerini geliştirmek ve öğrenci ile öğretmenlere donanım tedarik etmek olarak görmektedir.

Bu kapsamda Bakanlık, öğretmen talepleri ile eşgüdümlü hareket etmiştir. Tablet ve internet dağılımı sahada halen devam eden uygulamalardır. Ancak bunun gelişimi için yeni atılımların yapılması gerekebilir. Çünkü sistem internete ve internet erişim araçları üzerine kuruludur. Bireylerin ekonomik düzeylerindeki farklılık eğitimin fırsat ve imkân eşitliğini darbelemektedir.

Öğretmenlerin önerileri ile ilgili katılımcı grup öğrencilerin ders sürelerinde daha aktif olmalarını istemektedir. Öğrenciler uzaktan eğitimin doğası gereği pasif kalmaktadır. Aslında bu konunun öğretmenler tarafından bir beklenti olmaktan öte öğretmenler tarafından düzenlenebileceği düşünülmesi yanlış olmaz. Çünkü ders saatinde öğrencinin ve sınıfın yönetimi öğretmen eli ile gerçekleşmektedir. Öğretmen öğrencinin pasif veya aktif konuma gelmesinde belirleyicidir. Öğretmenler beklenti olarak velilere de bazı sorumluluklar düşüğünü düşünmektedir. Bunlar öğrencinin ihtiyaç duyduğu bilişim alt yapısını hazırlamak, öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerini takip etmek noktasındadır. Uzaktan eğitim süreci eğitim rehberliğinde velilere de yükümlülükler getirmiştir. Veliler ödev kontrolü, ödev yapmada açıklayıcı olmak gibi yeni iş yükleri ile karşılaşmıştır.

3.2.Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarından hareketle aşağıdaki önerilerde bulunulabilir

1. Uzaktan eğitim derslerinde uyarıcıların çokluğu öğrenci dikkatini dağıtmaktadır. Ders sürelerinin kısıtlı olması ise yüz yüze eğitime göre hazırlanmış kazanımların aksamasına neden olmaktadır. Bu bağlamda ders müfredatlarının uzaktan eğitim süreci dikkate alınarak düzenlenmesi, ders planlarının yapılandırılması, kazanım ve hedeflerin gözden geçirilmesi ilgililere önerilebilir.
2. Uzaktan eğitim sürecinde donanım ve erişim imkânlarında zaafı olduğu görülmüştür. Bu bağlamda öğretmen ve öğrencilere ücretsiz internet erişiminin, bilgisayar, tablet gibi araçların sağlanması önerilebilir.
3. EBA platformu uzaktan eğitimin en önemli sistemsel aracıdır. Bu araçta zaman zaman aksayan yönler olduğu öğretmen ifadelerinden anlaşılmıştır. Bu bağlamda EBA platformunun yapılandırılması, aksayan yönlerinin belirlenerek düzenlenmesi önerilebilir.
4. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin motivasyon kaybı yaşadığı görülmüş, bu durumun en önemli nedeni olarak ölçme ve değerlendirme hizmetlerinin aksayarak yürütülmesi cevabı dikkat çekmiştir. Uzaktan eğitim modeli ile karışmış bir ölçme değerlendirme uygulamasının yürürlüğe sokulması önerilebilir.
5. Uzaktan eğitim derslerinin uygulama ve pekiştirme amacı taşıyan etkinliklerden uzakta kalarak yürüdüğü görülmüştür. Bu durum öğrenciyi ders içersin de pasif duruma düşürmektedir. Derslerde etkinlik ana temasında uygulamaların yapılması önerilebilir.
6. Uzaktan eğitim süreci yarattığı komplikasyonlar neticesinde velilerin üzerinde eğitim yükünün bir kısmını bırakmıştır. Veliler öğrencilerinin eğitim hizmetlerinden yeterli ölçüde yararlanmaları için birer rehber haline gelmiştir. Bu bağlamda öğrenci velilerine eğitimler verilmesi önerilebilir.
7. Uzaktan eğitim sürecinin planlanması, bu süreçte iletişim kanallarının geliştirilmesi önemlidir. Merkezi bir iletişim sisteminin kurulması önerilebilir.

KAYNAKÇA

Altıntaş Yüksel, E. Sınıf Öğretmenlerinin Covid-19 Salgını Sürecinde Çevrim İçi Ders-Uzaktan Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi. *ulakbilge*, 57 (2021 Şubat): s. 291–303. doi: 10.7816/ulakbilge-09-57-11

Artvinli, F. (2020, Eylül 20). *Salgınların tarihi: toplumsal ve siyasal açıdan kısa bir bakış*. ttb. https://www.ttb.org.tr/kollar/COVID19/yayin_goster.php?Guid=42ee583e-fb2d-11ea-abf2-539a0e741e38.

Bozkurt, A., & Sharma, R. C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to CoronaVirus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), i-vi. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3778083>

Creswell, J. W. (2008). Educational research planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research. International Pearson Merrill Prentice Hall.

Çelen, F. K., Çelik, A., Seferoğlu, S.S. (2011). Yükseköğretimde Çevrim-içi Öğrenme: Sistemde Yaşanan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *Journal of European Education*, 1(1).

Işık, C. E., Keskin, M. ve Ekinci, S. (2013). *Uzaktan Eğitimde Öğrenci Rollerini (Role of Student in Distance Learning)*. Eskişehir. 06.10.2017 tarihinde <https://www.slideshare.net/mendereskeskin33/uzaktan-eitimde-renci-rolleri-34704971> adresinden erişilmiştir.

Karadağ, E., & Yücel, C. (2020). Yeni tip Koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: Lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*. <https://doi.org/10.2399/yod.20.730688>

Kılıç, O. (2020). Tarihte küresel salgın hastalılar ve toplum hayatına etkileri. *tuba*. <https://www.tuba.gov.tr/tr/yayinlar/suresiz-yayinlar/bilim-ve-dusunce/kuresel-salginin-anatomisi-insan-ve-toplumun-gelecegi-1/tarihte-kuresel-salgin-hastaliklar-ve-toplum-hayatina-etkileri>.

Kılınç, M. (2015). *Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Etkliliği Üzerine Bir Araştırma (Yayınlanmış Doktora Tezi)*. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Malatya.

Nalbantoğlu, C. B. (2021). Covid 19 sürecinin dijital dönüşüme etkileri. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*. <https://www.topkapi.edu.tr/resources/files/kutuphane/akademik-yayinlar/cbnalbantoglu0621.pdf>

Sözen, N. (2020). COVID 19 SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME . *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* , 7 (12) , 302-319 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/asead/issue/58844/821764>

UNESCO. (2020a). School closures caused by Coronavirus (Covid-19). UNESCO. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>

UNİCEF.(2020).<https://www.unicef.org/turkey/bas%C4%B1n-b%C3%BClenleri/unicef-taraf%C4%B1ndan-yay%C4%B1nlanan-yeni-rapora-g%C3%B6re-d%C3%BCnyadaki-%C3%A7ocuklar%C4%B1n-en-az-%C3%BC%C3%A7te-biri>

Ülkü, S. (2018). *İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları*(*Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bolu.

WHO. (2020a). Coronavirus disease (COVID-19) Pandemic. World health Organization. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

WHO. (2020b). WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard. World health Organization. <https://covid19.who.int/>

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (8th ed.)*. Ankara: Seçkin Yayınevi.